

„Magiczne kryształy”

– program wczesnej profilaktyki uzależnień medialnych

► Beata Kossowska

Zabawa jest elementem stymulującym rozwój dziecka oraz dającym wytchnienie od nauki szkolnej w przypadku młodzieży. Najczęściej wspomniane i oczekiwane są te rodzaje aktywności, które mają związek z funkcjonowaniem w grupach znaczących, wśród rodziców i rówieśników, a następnie przyjaciół.

Zadając przedszkolakom czy uczniom pytanie, o aktywności podejmowane przez nich najczęściej w wolnym czasie, spodziewamy się usłyszeć, iż lubią rysować, budować z klocków, oglądać książeczki lub też bawić się na świeżym powietrzu z osobami dla nich ważnymi, bliskimi. Rzeczywistość okazuje się być nieco inna! Dzieci spędzają najwięcej czasu ze swoją elektroniczną nianią – telewizorem i komputerem, który znajduje się na wyciągnięcie ręki nie tylko samych dzieci, ale także ich rodziców. Współcześni rodzice większą część dnia spędzają bowiem w pracy, a wracając do domu zwykle nie mają ani ochoty, ani czasu czy siły by pójść ze swoim dzieckiem na spacer, lepić lizki z ciastoliny, czy też zwyczajnie porozmawiać.

Jaki wpływ na kształtującą się osobowość młodego człowieka, wywiera taki sposób funkcjonowania? Osobowość ludzka jest nie tylko zdeterminowana genetycznie. Kształtuje ją również proces socjalizacji, który przystosowuje człowieka do życia w zbiorowości. Socjalizacja oznacza wchodzenie w kulturę, co rozumiane jest jako poznawanie i przyjmowanie przez dziecko tradycji oraz

wzorców kulturowych wyznaczających sposób jej zachowania się. **Najnowsze teorie psychologiczne głoszą, iż decydujący wpływ na kształtowanie się osobowości ma aktywność samej jednostki.** Niestety dzieci coraz częściej spędzają czas biernie! Sprzyja temu łatwość dostępu, atrakcyjność form i popularność wspomnianych środków masowego przekazu. Czasem wydaje się, że wręcz zapominamy, iż dla prawidłowego rozwoju dziecka najważniejsza jest bliskość, która buduje się pomiędzy ludźmi wówczas, gdy przebywają ze sobą, rozmawiają, spędzają czas na różnego rodzaju aktywnościach. Jeżeli natomiast poświęcają go zbyt wiele na telewizję czy internet, zdarza się, że oddalają się od siebie.

Czy należy uniemożliwić dzieciom kontakt z mediami? Absolutnie nie! Sedno tkwi w tym, aby uczyć je gospodarowania własnym czasem (z rozsądnym bilansem pomiędzy rzeczywistością, telewizją i Internetem), rozróżniania treści, które są adekwatne do ich wieku i poziomu rozumowania. Media dawkowane w odpowiedniej ilości i formie realizują przecież pozytywne funkcje społeczno-

poznawcze, zapewniają ludziom rozrywkę, przyczyniają się do zwiększania naszej wiedzy, wzbogacają doświadczenia społeczne. Podobnie, jak w przypadku osób dorosłych, dzieci oglądając wybrane przez siebie programy odprężają się, odczuwają przyjemność, a czasem wynoszą z nich pozytywne przesłanie. Wybierając programy popularno-naukowe mają okazję „odwiedzić” ciekawe miejsca i ludzi, których istnienia nie byli świadomi, poznać bogactwo i różnorodność przyrody, być świadkiem wydarzeń sportowych i kulturalnych. Media umożliwiają włączenie się w problemy grup społecznych, uczestniczenie w akcjach pomocy i nawiązywanie kontaktów z ludźmi w odległych miejscach globu.

Musimy mieć jednak świadomość, że media, które wykorzystują obraz, jako nośnik informacji, cechuje także duża „dawka” agresji, erotyzmu i bogactwa. Przemoc i destrukcja na niektórych kanałach telewizyjnych przeważają nad obrazami konstruktywnymi, takimi jak współpraca, życzliwość, bezinteresowność. Media sprzyjają kształtowaniu postawy „mieć”, którą charakteryzuje nastawienie na gromadzenie dóbr materialnych, w przeciwieństwie do postawy „być” nastawionej na rozwój własnej osoby, poznawanie świata i empatycznego działania. Dzieci, przeważnie identyfikując się z bohaterami bajek i reklam, wzrastają w przekonaniu, że pieniądze, uroda i siła są podstawą naszej egzystencji.

Nauczycieli poszukujących działań profilaktyki uzależnień medialnych, zachęcam do zapoznania się z programem wczesnej profilaktyki pt. „Magiczne Kryształy”. Jego pomysłodawcą jest Fundacja Homo Homini im. Karola de Foucauld. **Główny cel programu to uwrażliwienie dzieci oraz dorosłych na zagrożenia, jakie może nieść za sobą brak krytycyzmu wobec mediów.** Uświadamia on uczestnikom, iż powinni dokonywać przemyślanych decyzji dotyczących form spędzania wolnego czasu, jak również wyboru mediów, zawartych w nich treści oraz czasu spędzanego przed ekranem telewizora, czy też komputera. Zajęcia obejmują cykl spotkań zarówno z dziećmi, jak i ich rodzicami.

Tytuł bajki Agnieszki Grzelak, na której została oparta konwencja programu doskonale pobudza wyobraźnię. Magiczne kryształy (symbol telewizji i komputera), kojarzą się dzieciom z wartościowym, niezwykłym przedmiotem, którego zdobycie staje się celem samym w sobie. Miejscem, w którym toczy się opowiadanie jest Cicha Dolina – odpowiednik osiedlowego podwórka, a jej mieszkańcy, przypominają uczniom ich najbliższych sąsiadów, kolegów oraz przyjaciół. Pewnego dnia w Cichej Dolinie pojawia się piękna pani (podstępna Czarownica Ognicha w solidnym przebraniu) i rozdaje jej mieszkańcom magiczne kryształy, wywołując sensację w spokojnym dotąd miasteczku. Ludzie omamieni przez Czarownicę Ognichę, bezkrytycznie zapatrzeni w magiczne kryształy, zamykają się przed światem i sobą nawzajem, niejednokrotnie naśladując agresywne, nieakceptowane społecznie zachowania. Po wielu perypetiach i staraniach Barnaby Fajkosza, odpowiedzialnego męża i ojca – przyjaźni i wzajemne relacje mieszkańców Cichej Doliny zostają w końcu odbudowane. Zamiast izolacji związanej z przesiadywaniem przed magicznymi kryształami – pojawia się wspólna aktywność twórcza rodzin i żyjących w nich dzieci.

Poruszana tematyka jest bardzo realistyczna i bliska odbiorcom, którym na co dzień zdarza się powielać wzorce ukazywane przez filmowych idoli. Analizując sytuację mieszkańców, uczniowie demaskują magiczne kryształy – dostrzegając w nich media, które dawkowane w zbyt dużej ilości doprowadzają do rozluźnienia więzi rodzinnych, utraty przyjaciół, a tym samym do spadku aktywności jednostki, osamotnienia i bierności.

Dzięki programowi „Magiczne kryształy” odkrywają, iż media powinny być jedynie dodatkiem do naszego życia, a nie jego sensem! Idąc za przesłaniem bajki mają okazję potraktować telewizję i komputer nie jako odpowiednik „przyjaciół”, ale jako narzędzie do konkretnego celu: rozrywki, nauki, pracy. Dziecko powoli staje się świadomym odbiorcą informacji, będącym w stanie starannie dobierać programy i gry, jednocześnie starając się spędzać aktywnie czas w towarzystwie rówieśników i rodziny.

Media na stałe zdomowały się w naszym życiu. Towarzyszą nam zarówno w pracy, w szkole, jak również w domu. To nieuniknione. Przyjmując rozsądną dawkę i pozytywne treści niesione przez media – korzystanie z nich z pewnością przynosi walor pozytywny. Najważniejsze, by dzieciom i dorosłym pozwolić zrozumieć, iż kontaktu bliskości i przyjaźni z drugim człowiekiem, którego tak bardzo potrzebują, żadne media nie są w stanie im zastąpić.

fot: archiwum autorki

Beata Kossowska

Nauczyciel wychowania przedszkolnego i oligofrenopedał.
Pracuje w Przedszkolu nr 48 z Oddziałami Integracyjnymi w Zabrzcu.